

2021-02-18
Fi2021/00763**Finansdepartementet**Boverket
Box 534
371 23 Karlskrona

Uppdrag att undersöka förutsättningarna för stärkt platssamverkan i Sverige

Regeringens beslut

Regeringen uppdrar till Boverket att:

- kartlägga hur olika former av lokal samverkan mellan fastighetsägare, näringsidkare och det allmänna används i andra länder i syfte att bekämpa utanförskap, skapa tryggare bostadsområden och stärka det lokala näringslivet,
- kartlägga svenska erfarenheter av lokal, långsiktig och platsbaserad samverkan mellan fastighetsägare, näringsidkare och det allmänna med ovan angivna syften,
- redogöra för det aktuella forskningsläget avseende sådan platssamverkan,
- se över behovet av och efterfrågan på stärkt platssamverkan i Sverige,
- undersöka om det finns några hinder, t.ex. i relevant lagstiftning, för stärkt platssamverkan i Sverige,
- undersöka hur platssamverkan kan bidra till en positiv utveckling i områden som i dag präglas av både hög otrygghet och socioekonomiska utmaningar,
- vid behov föreslå åtgärder och lösningar för stärkt platssamverkan i Sverige, samt ökade möjligheter för boende till inflytande över utvecklingen i området, med utgångspunkt i lösningar som är möjliga att anpassa till lokala förhållanden, i syfte att stärka lokal analys, närvaro och medbestämmande, och
- analysera konsekvenserna av en stärkt platssamverkan för det allmänna, näringslivet och enskilda.

Vid utförandet av uppdraget ska Boverket hämta in synpunkter från Bostadsrätterna, Brottsförebyggande rådet, Delegationen mot segregation, Fastighetsägarna, Hyresgästföreningen, Jämställdhetsmyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Statens centrum för arkitektur och design, Svensk handel, Svenskt Näringsliv, Sveriges allmännyttan, Sveriges Kommuner och Regioner och Upphandlingsmyndigheten. Synpunkter ska även inhämtas från ett urval av länsstyrelser, kommuner och regioner samt från andra berörda aktörer.

Boverket får för uppdraget disponera 2 000 000 kronor under 2021. Kostnaderna ska belasta anslaget 1:4 Boverket anslagsposten 3 Till nationellt arbete inom boende-, samhällsplanerings- och byggområdet inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik. Medlen utbetalas engångsvis efter rekvisition ställd till Kammarkollegiet senast den 30 april 2021. Redovisning av använda medel och återbetalning av ej använda medel ska ske till Kammarkollegiet senast den 1 mars 2022. Rekvisition och redovisning av medel ska ske med hänvisning till detta beslut.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 31 december 2021.

Bakgrund

I budgetpropositionen 2021 presenterades ett antal riktade satsningar för att på olika sätt lyfta utsatta områden, bl.a. riktade satsningar för att locka de bästa lärarna till utsatta områden, språklyft i förskolan, en utredning om parallella rättssamhällen och klanstrukturer, ökad statlig närvaro genom fler servicekontor i utsatta områden samt statsbidrag för att subventionera kommunernas kostnader för placering vid familjehem. Regeringens mål för boende och samhällsplanering är att alla människor i alla delar av landet ska ges en från social synpunkt god livsmiljö där bostadsbyggande och ekonomisk utveckling underlättas. Regeringen har även målsättningen att minska och motverka segregation, samt att skapa jämlika och jämställda uppväxt- och levnadsvillkor och goda livschanser för alla (prop. 2019/20:1 utg.omr. 18, bet. 2019/20:AU1, rskr. 2019/20:114). Regeringen har samtidigt ett stort fokus på det kriminalpolitiska målet att minska brottsligheten och öka människors trygghet. För att nå målet behövs ett effektivt brottsförebyggande arbete. Regeringen har därför tagit fram det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott (skr. 2016/17:126),

med det övergripande syftet att skapa förutsättningar för ett strukturerat och långsiktigt brottsförebyggande arbete i hela samhället. Många aktörer kan bidra till arbetet med att lyfta utsatta områden, och behovet av samordning och samarbete mellan dem är stort.

Lokal samverkan mellan fastighetsägare, näringsidkare och det allmänna förekommer i dag i olika former, i flera länder, i syfte att bekämpa utanförskap och skapa tryggare bostadsområden samt stärka det lokala näringslivet. Ett exempel på sådan platssamverkan är Business Improvement Districts (BID). BID omfattar i de flesta fall ett avgränsat område, oftast i en tätort, inom vilket samverkan mellan t.ex. fastighetsägare, aktörer inom handel, berörda boende och den aktuella kommunen är formaliserad. Inom ramen för samarbetet kan aktörerna öka tryggheten och attraktiviteten i ett område genom att investera i den offentliga miljön, i fastigheter och i särskilt trygghetsskapande åtgärder som även gör miljön mer inkluderande ur ett jämställdhetsperspektiv. I flera länder har de lokala myndigheterna bemyndigats att fatta beslut om bildandet av BID efter ansökan från någon eller några berörda aktörer, t.ex. fastighetsägare. Ett sådant beslut tvingar in övriga berörda aktörer i den nybildade organisationen. Därefter tas en avgift, eller en särskild skatt, ut av aktörerna. Avgiften administreras av de lokala myndigheterna, men intäkterna betalas till den bildade BID-organisationen.

Exempel på åtgärder som kan ingå i BID eller andra typer av platssamverkan är upprustning av befintliga fastigheter och tillhörande utrymmen samt torg och gaturum, genomförande av åtgärder i parkmiljöer, belysningsåtgärder och utsmyckning av den offentliga miljön m.m. Förespråkare av platssamverkan menar att marknadens effektivitet kan stärkas genom att begränsa incitamenten till s.k. ”friårarbeteende” bland t.ex. fastighetsägare och handelsaktörer, dvs. att aktörer drar nytta av en åtgärd utan att själva bidra till dess tillkomst och underhåll. Samtidigt innebär platssamverkan ofta att den privata sektorns inflytande över den offentliga miljön ökar.

Redan i dag finns det platssamverkan i Sverige som i viss mån liknar de BID-samarbeten som förekommer i andra länder, t.ex. s.k. stadsutvecklingsbolag, stadsdelsbaserade fastighetsägarföreningar och stadskärneföreningar samt samarbeten i exempelvis gallerior och köpcentrum där butiksägaren måste anpassa sig efter gemensamma regler. Det förekommer även samordnad fastighetsförvaltning för att öka tryggheten i bostadsområden. Det finns också möjlighet att bilda gemensamhetsanläggningar enligt anläggningslagen

(1973:1149), vilket innebär att fastighetsägare arbetar på ett sätt som tillgodoser ändamål av stadigvarande betydelse för dem.

Som exempel på lagstiftning som kan påverka möjligheterna till lokal platssamverkan kan nämnas

- kommunallagen (1991:900), som bl.a. reglerar grunderna för den kommunala verksamheten,
- ordningslagen (1993:1617), som innehåller bestämmelser om allmänna sammankomster och offentliga tillställningar,
- lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag (2010:879),
- plan- och bygglagen (2010:900), som bl.a. innehåller bestämmelser som rör allmän plats, dvs. en gata, en väg, en park, ett torg eller ett annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov, och
- lagen (2016:1145) om offentlig upphandling.

I Sverige finns i dag inte någon enhetlig bild av vad platssamverkan är, och begreppet ges olika betydelser i olika sammanhang. Det finns därför behov av att undersöka bl.a. hur olika former av platssamverkan används i olika länder och de svenska förutsättningarna för en stärkt platssamverkan.

På regeringens vägnar

Märta Stenevi

Mattias Schriever-Abeln

Kopia till

SB/SAM

Ju/KRIM, L1 och PO

Fi/BA, BB, K, OU, S3, SE och SFÖ

N/BI, RTL

A/IAS